

Generálmajor Ing. Jan Voštera

UVÁDĚNÍ VOJSK DO BOJOVÉ POHOTOVOSTI

V dubnu vyšla nová **Směrnice pro uvádění ČSLA do bojové pohotovosti** s platností od 1. 9. 1968, která se podstatně liší od dosud platné Směrnice.

V článku chci **vysvětlit základní podmínky**, které bezprostředně ovlivňují oblast uvádění do bojové pohotovosti ČSLA a ovlivnily proto i zpracování nové Směrnice. Hlavně chci poukázat na ty zásady uvádění ČSLA do bojové pohotovosti, které jsou rozhodující.

Vycházeli jsme z toho, že bojová pohotovost ČSLA je přímo závislá na **strategických cílech** imperialistického tábora, kterými i nadále zůstává likvidace socialistického zřízení. Toto chápu jako objektivní skutečnost.

Vzhledem k současnému poměru sil mezi oběma tábory, hlavně v jaderných prostředcích, je však dosažení výše uvedeného cíle **globální válkou pro vládnoucí kruhy Západu velmi riskantní**. Proto přešly na dlouhodobou strategii, jejíž podstatou je dělení konečného strategického cíle na řadu **vzájemně podmíněných a souvisejících dílčích cílů**. Přitom vynakládají ohromné prostředky na výzkum a vývoj, aby dosáhly kvalitativních změn ve vojenském poměru sil ve svůj prospěch. Přitom pokračují ve zdokonalování svých strategických úderných sil.

Přechod Západu na dlouhodobou strategii nazývanou „strategií pružné reakce“ **však nikterak neznamená, že se kapitalističtí vojenští strategové vzdali dosažení svého konečného cíle — globální válkou.**

Rozbor možností nepřítele, zejména v oblasti jaderných prostředků, ukazuje, že současný stav jeho ozbrojených sil mu dovoluje **zahájit válku s převapením a od samého začátku s použitím jaderných zbraní.**

Z rozborů vyplývá, že se musíme připravovat v podmínkách ČSSR na **nejhorší a přitom však z pohledu nepřítele na nejpravděpodobnější variantu zahájení a vedení příští možné války.** Všechny přípravy nepřítele tomu stále nejen nasvědčují, ale **toto nebezpečí soustavně zvyšují.**

Objektivní vyhodnocení strategických cílů a možností nepřítele musí mít odraz ve všech oblastech činnosti ČSLA a především v oblasti **uvádění ČSLA do bojové pohotovosti.** Proto jsme tuto problematiku od základu přehodnotili a snažíme se ji uvést v soulad s potřebami zabezpečení obrany státu.

Dosavadní Směrnice z r. 1962 zastarala především celkovým pojetím organizace uvádění vojsk do bojové pohotovosti v případě nenadálého napadení. Požadavky na bojovou pohotovost nejsou diferencovány a plně uvedeny do souladu s našimi lidskými a ekonomickými možnostmi. Samotný systém uvádění vojsk do bojové pohotovosti je poměrně složitý.

Výsledkem úsilí širokého kolektivu vojenských odborníků v této oblasti je nová Směrnice pro uvádění ČSLA do bojové pohotovosti, která je **kvalitativně nová, progresivní a objektivně přihlíží ke všem dříve uvedeným podmínkám a možnostem.**

ZÁKLADNÍ POJMY BOJOVÉ POHOTOVOSTI ČSLA A NOVÉ ZÁSADY K UVÁDĚNÍ ČSLA DO BOJOVÉ POHOTOVOSTI

Považuji za prospěšné, abychom si při rozebírání a realizaci zásad nové Směrnice ujasnili některé základní pojmy ke snadší orientaci a k ujednání „odborného“ názvosloví.

Bojová pohotovost ČSLA je schopnost vojsk přejít z mírové činnosti k organizovanému plnění bojového úkolu v určeném čase a prostoru a schopnost úspěšně vést bojovou činnost v soudobých podmínkách.

Bojová pohotovost ČSLA v sobě zahrnuje zejména **tyto oblasti:**

- morální a politické uvědomění a kázeň všech vojáků;
- velitelský sbor (kádry — počet, odborná úroveň připravenosti, rozmístění);

- uvádění vojsk do bojové pohotovosti;
- mobilizaci vojsk, štábů, týlových a teritoriálních útvarů a zařízení;
- znalost nepřítele a z toho vyplývající organizaci a vedení průzkumu;
- stálou protivzdušnou obranu vojsk a státu;
- výcvik vojsk, jejich přípravu k boji;
- velení vojskům v soudobých operacích;
- bojovou techniku (množství, technický stav);
- komplexní zabezpečení bojové činnosti;
- materiálně technické, letištní a zdravotnické zabezpečení;
- materiální a organizační zabezpečení spojení a utajení.

Bojový poplach je systém opatření, kterým jsou štáby, vojska, ústavy a zařízení uváděna v nejkratším čase do nejvyššího stupně bojové pohotovosti k plnění bojového úkolu a k uskutečnění mobilizace.

Zvýšený stupeň pohotovosti zahrnuje opatření, která zabezpečují postupný, rychlý a organizovaný přechod z mírové činnosti na činnost po vyhlášení bojového poplachu.

Mobilizace je z hlediska bojové pohotovosti systém opatření k uvádění těch vojsk do bojové pohotovosti, která se v období přímého ohrožení státu doplňují nebo mobilizačně vytvářejí.

Pojem mobilizace a mobilizační pohotovost vysvětluje branný zákon.

Mobilizační poplach je nový způsob doplnění útvarů na válečné počty. Vojáci v záloze se povolávají zpravidla péčí útvaru z místa nejbližšího okolí posádky a urychleně se zařazují do jednotek.

V souhlase s těmito **základními pohledy na obsah bojové pohotovosti ČSLA** jsme přistoupili k **rozpracování zásad k uvádění ČSLA do bojové pohotovosti**, tj. prakticky jedné z široké škály oblastí bojové pohotovosti.

1. V nové Směrnici jde o to, že uvádění vojsk do bojové pohotovosti je **diferencováno podle bojového předurčení svazků, útvarů a zařízení**.

Doposud jsme vyžadovali, aby byla všechna vojska (bez ohledu na mírovou dislokaci) na vysokém a stálém stupni bojové pohotovosti. To není z hlediska podmínek a úkolů ČSLA nutné a vzhledem k ekonomickým dopadům ani možné a reálné. Nová Směrnice vychází z toho, že **všechny** útvary a svazky při nenadálém napadení nebudou **současně zahajovat boj s nepřítelem**. Některé z nich zahájí boj skutečně okamžitě a jiné po určité době tak, jak stanoví zvláštní dokumentace.

Podle těchto zásad jsou vojska ČSLA rozdělena do tří kategorií:

Do I. kategorie jsou zařazeny všechny svazky a útvary se skutečně stálou bojovou pohotovostí, které jsou vyčleněny k plnění bojových úkolů bezprostředně po vyhlášení bojového poplachu.

Do II. kategorie jsou zařazeny svazky, útvary a zařízení s tzv. **bojovou a mobilizační pohotovostí**, které budou částí sil připraveny k plnění bojových úkolů bezprostředně po bojovém poplachu a všemi silami až po zmobilizování.

Do III. kategorie jsou zařazeny svazky, útvary, ústavy a zařízení jen s mobilizační pohotovostí, které budou připraveny k plnění bojových úkolů až po zmobilizování.

Jak je vidět, **výraznou úlohu** při zabezpečování bojové pohotovosti ČSLA mají **útvary I. kategorie**.

Jde především o pohraniční útvary a svazky, některé určené vojskové útvary a svazky PVOS. Počítá se s nimi k plnění bojových úkolů bezprostředně po vyhlášení bojového poplachu. Je samozřejmé, že jejich mírová naplněnost by měla zabezpečit organizované zahájení boje v co nejkratší době.

2. Druhou podstatnou změnou v nové Směrnici je **nové pojetí systému uvádění ČSLA do bojové pohotovosti**, který se zjednodušuje, jednoznačně řeší **způsob a metodu vyvedení vojsk zpod úderu a vytváří podmínky k následujícím plnění úkolů nebo k zahájení mobilizace**.

V čem vidíme toto zjednodušení?

a) Proti dřívějším 7 signálům (do r. 1966 9 signálů) pro jednotlivé druhy poplachů, mobilizace a dosažení stupňů pohotovosti se Směrnicí stanoví jen dva signály k vyhlášení bojového poplachu a jeden k vyhlášení všobecné mobilizace.

Vyhlášení poplachu s cílem **prověrky bojové pohotovosti** bude realizováno i nadále **na ústní nebo písemný rozkaz** bez použití signálu.

Signál DRUŽICE, který slouží k prověrce pronikání signálů v celoarmádním rozsahu, zůstává v platnosti.

Nový systém uvádění vojsk do bojové pohotovosti vytváří podmínky k okamžitému přechodu k plnění bojových úkolů a současně ponechává možnost

rychle uvést ozbrojené síly do stavu vysoké bojové pohotovosti, aniž bychom je musili k bojové činnosti vzhledem k dané situaci použít.

Činnost vojsk při bojovém poplachu bude podle nové Směrnice na oba signály až do průchodiště (shromaždiště) stejná. Rozdíl mezi těmito signály se tedy neprojevuje ve vlastní náplni bojového poplachu, ale až v činnosti po poplachu.

b) Pro případ postupného narůstání nebezpečí války je namísto dosavadních tří stupňů pohotovosti (3. stupeň — ORAVA, 2. stupeň — BLANÍK, 1. stupeň — SOKOLOVO) stanoven tzv. **zvýšený stupeň pohotovosti**. Jednotlivá opatření jsou přitom nařizována ne jako dosud signálem, ale **po linii přímé podřízenosti šifrovkou a linkovými pojítky**.

Vycházíme přitom z několikaleté praktické realizace těchto opatření u vojsk, kdy dosud nikdy nebyl vyhlášený stupeň ponechán beze změn a vždy byly na jedné straně vydávány doplňky a na druhé straně stanovovány výjimky z daného stupně, podle vzniklé situace a potřeby jednotlivých útvarů.

Opatření k realizaci zvýšeného stupně jsou zahrnuta v „TABULCE“ (zvlášť pro pozemní vojsko a zvlášť pro PVOSL), která umožňuje, podle stupně narůstání nebezpečí, včas vydat potřebná opatření k zvýšení stupně pohotovosti vojskům.

Obě tabulky jsou ve všeobecné části stejné. Opatření jsou seřazena postupně od nižšího k vyššímu a k usnadnění velení budou ještě odlišena barvami.

Další části Tabulky vyjadřují opatření druhů vojsk.

c) **Celoarmádní systém vyhlášení signálů bojové pohotovosti a vyrozumívání štábů a vojsk zůstává v podstatě beze změn**. Vyhlášení signálů půjde tedy i nadále po linii:

- přímé podřízenosti (dispečinkem OD);
- stálých rádiových stanic;
- posádkových ústředí;
- sítě výstrahy PVOS a dispečerské služby k řízení leteckého provozu.

Současný systém vyhlášení signálů v rámci ČSLA zabezpečuje jejich proniknutí do bojových útvarů během několika minut.

Již nyní jsou zkoušena a budou postupně zaváděna technicky spolehlivá zařízení k vyrozumění a vyhlášení signálů (SPZ — stálé poplachové, SVITAVA, ŠIMON).

SPZ (stálé poplachové zařízení) zabezpečuje automatické vyhlášení bojového poplachu od dozorcího až do rajónů jednotek i k detašované jednotce a k vojákům z povolání do ucelených sídlišť. Vyhlášení trvá několik vteřin. Přitom je zabezpečena i zpětná kontrola proniknutí vyhlášení. Zařízení jsou již nyní přednostně dodávána útvarům I. kategorie.

ŠIMON — nahradí dnes již málo vyhovující systém obálek s hesly k prověření oprávněnosti předání signálu a hlavně zamezí zneužití signálů.

Úkol je v etapě rozpracování.

SVITAVA — zabezpečí automatické vyrozumění funkcionářů v mimopracovní době, na kterémkoli místě území našeho státu.

Úkol je rovněž v etapě rozpracování.

d) V nové Směrnici se direktivně **nestanoví časové normy k dosažení pohotovosti v poplachových prostorech**. Tyto normy stanoví příslušní velitelé podle zásad, uvedených v Prováděcím nařízení a konkrétních podmínek jednotlivých štábů a vojsk. Pro tvorbu objektivních norem se vytváří podmínky

nařízením NGŠ, které ukládá velitelům svazů analyzovat do 30. 4. 1968 dosavadní plány uvádění do bojové pohotovosti a přehodnotit normy metodou kritické cesty jako podklad k dalšímu zpracování nových plánů.

Prováděcí nařízení stanoví direktivně jen normy:

— **k proniknutí signálu v rámci útvaru v jedné posádce a k opuštění kasáren útvarů od obdržení signálu** (bez části pohyblivých zásob útvaru, které se nakládají).

Tuto normu stanovil již doplněk k Směrnici z r. 1966 proto, že dříve stanovená norma k opuštění posádky při rozdílné velikosti posádek i počtu útvarů v nich nebyla reálná. Na základě prověrek bojové pohotovosti i zkušebních zaměstnání v posledních dvou letech lze učinit závěr, že takto upravená norma u útvarů, kde nemohou být vytvořeny v době platnosti Směrnice podmínky ke splnění normy, stanoví normu opuštění kasáren velitel vojenského okruhu. Stanovená norma k opuštění kasáren a dosažení pohotovosti ve shromaždišti je platná i k uvedení útvaru do bojové pohotovosti při pobytu ve VVP, na soustředěních atd.,

— dále jsou **centrálně stanoveny dílčí normy**, kterými je limitován např. pobyt vojsk ve shromaždišti (průchodišti), rychlost přesunu a rozvinutí prostředků k zahájení boje. Tyto normy vycházejí z platných předpisů i ověření v rámci zkušebních zaměstnání.

Tímto řešením dojde k podstatnému zrealnění časových norem z hlediska konkrétních podmínek útvarů.

Vcelku ve srovnání s dosavadní Směrnicí, podle které všechna vojska bez rozdílu bojového předurčení měla stanovená stejné normy k opuštění posádek a dosažení pohotovosti v poplachových prostorech, vychází nová Směrnice z reálných možností a časové normy jsou diferencovány. Stanovené zásady se projeví zvláště u útvarů II. a III. kategorie, kde se normy dosažení pohotovosti v poplachových prostorech prodlouží.

e) **V nové Směrnici se sjednocují a přesně vymezují názvy a charakter poplachových prostorů.** Nově se zavádí pojem „průchodiště“, platný pro vojska I. kategorie, který lépe než „shromaždiště“ vystihuje charakter činnosti vojsk v těchto prostorech.

f) **Týlové zabezpečení** organizujeme v souladu s plánem bojového použití vojsk. Celoarmádně se sjednocuje uložení materiálu na bojových vozidlech k vybavení jednotlivce v poli. **Do r. 1968 budou útvary postupně zabezpečovány paletami k uložení a vymezení pohyblivých zásob materiálu všeho druhu.**

Některá ustanovení Směrnic a Prováděcích nařízeních v části materiálního zabezpečení jsou odchylná od ustanovení dosavadních předpisů (zejména Všeob-26-3). Tyto odchylky se týkají především útvarů I. a II. kategorie.

Změny těchto platných předpisů budou dočasně legalizovány Prováděcím nařízením NGŠ a doplňky (opravami) předpisů.

g) **Systém spojení a velení** při uvádění vojsk do bojové pohotovosti **zůstává v podstatě beze změn.** Vybudováním vzdušných vedení a použitím úložných kabelů zvýší se však spolehlivost spojení do průchodišť vojsk I. kategorie.

h) Prováděcími nařízením se **sjednocuje a zjednodušuje obsah dokumentace bojové pohotovosti na všech stupních velení.**

Doposud byl pro každý druh bojového poplachu zvláštní plán. Vojska také musela prakticky nacvičovat několik různých činností podle druhů vyhlášení poplachu. Podle nových zásad je činnost při jakémkoliv poplachu až do shro-

maždiště (průchodiště) stejná. Postačuje tedy jeden plán a ten bude sloužit k řízení, nácvikům i prověrkám bojové pohotovosti.

Nová Směrnice stanoví zásady, upřesňuje a sjednocuje rozsah dokumentace bojové pohotovosti na všech stupních velení až do jednotky vto. Přitom obsah dokumentace na stupni pluk vychází z poznatků zkušebních zaměstnání.

Kritéria hodnocení prověrek uvádění vojsk do bojové pohotovosti jsou ve Směrnici rozpracovány po jednotlivých kategoriích vojsk, což zabezpečuje objektivnější hodnocení než dosud, kdy se na naplněný i rámcový útvar kladly stejné požadavky. Novými ukazateli hodnocení je zdůrazněn význam bojového rozdělení, podle kterého se bude hodnotit i procento vyvedených vojsk a techniky.

Při hodnocení prověrek se bude přihlížet i ke konkrétní situaci a podmínkám prověřovaného svazku, útvaru nebo zařízení.

3. Zvláštnosti u letectva a vojska PVOS.

Pokládám za účelné uvést některá základní opatření uvádění do bojové pohotovosti frontového letectva a vojska PVOS.

Včasné zabezpečení uvedení letectva a vojska PVOS do bojové pohotovosti je řešeno vytvořením pohotovostního systému PVOS a pohotovostního systému frontového letectva.

Pohotovostní systém prostředků PVOS je trvale organizován. Hotovostní síly a prostředky tohoto systému jsou stanovovány na základě situace a nutnosti a mohou být měněny.

Nutnost zřízení pohotovostního systému letectva polních vojsk byla vyvolána tím, že toto letectvo by nebylo bez takového systému schopno včas zahájit plnění prvních bojových úkolů v případě nenadálého napadení.

Zavedení tohoto systému vyžaduje ovšem vytvoření všech podmínek (materiálních, lidských, ubytovacích, k velení a navedení hotovostních sil). Proto předpokládáme zavádět tento systém postupně.

Počet, složení a stupeň pohotovosti hotovostních sil a prostředků u polního letectva stanovíme obdobně, jako u PVOS a podle vývoje situace jej budeme měnit (zvyšovat nebo snižovat).

V nové Směrnici je řešena i bojová pohotovost vojskového letectva, což v dosavadní Směrnici nebylo. Tímto jsou sjednoceny u všech vrtulníkových jednotek časové normy při uvádění do bojové pohotovosti.

Z á v ě r

V článku jsem se zaměřil na objasnění zásad nové Směrnice pro uvádění ČSLA do bojové pohotovosti. Rozhodující faktor spočívá v tom, že celková koncepce uvádění naší armády do bojové pohotovosti je plně podřízena závěrům, souvisejícím s možností rozpoutání příští války s překvapením a od samého začátku vedené jadernými prostředky.

Všechny varianty možného zahájení války jsou nepoměrně jednodušší a proto nepotřebují speciální řešení.

Vcelku mohu konstatovat, že zásady, na jejichž základě jsou Směrnice a Prováděcí nařízení rozpracovány:

— jsou teoreticky podloženy, ověřeny na několika zkušebních zaměstnáních a vycházejí z reálných možností ČSLA i ekonomiky státu;

— vytvářejí podmínky k včasnému uvedení ČSLA do bojové pohotovosti a k okamžitému přechodu k plnění bojových úkolů v případě nenadálého napadení;

— mají obecnou platnost a mohou být postupně aplikovány na celý obranný systém ČSSR.

Upozorňuji, že novou Směrnicí, která je perspektivní, nebude možné u řady útvarů a zařízení plně realizovat již dnem 1. 9. 1968. Požadavky, zejména na úseku materiálního zabezpečení, jsou natolik náročné, že bude nezbytné připravovat u vojsk materiální podmínky postupně tak, aby v celé ČSLA byla do všech důsledků realizována nejpozději do r. 1970—71.

Tolik tedy z mé úrovně — jako jednoho z autorů nové Směrnice.

Již mnohokrát jsme se přesvědčili, že vydání sebelepšího rozkazu, nařízení, směrnice zdaleka neznamena jeho plné pochopení a tím méně uvedení v praktický život.

Článek měl přispět k ještě lepšímu pochopení Směrnice a záleží teď na každém jednotlivci, jak odpovědně ji prostuduje, rozpracuje a uvede v život.